

MAGYAR
FANTOM

M A G Y A R
FANTOM

A Magyar Fantom második száma is tematikus szám, az önrendelkezés kérdésével foglalkozik.

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik elfogadták felkérésünket
és írásukkal megtisztelték kiadványunkat.

kiadó
CIVIL MOZGALOM

NAGYON SOKAN ÉRÉZZÜK ÚGY,

hogy az elmúlt időszak vállalhatatlanul kevés eredményt hozott, mégis valahogyan nem találjuk módját annak, hogy sikertelenségünk körülményeit megvizsgáljuk, vagy hogy a hibákról beszéljünk, sőt, legtöbbször a rossz döntések következményeit sem kérjük számon. Az őszinte szembenézés helyett „kreatív könyvelés” folyik minden szinten. A baj ezzel csak az, hogy ettől még nem oldódnak meg a gondjaink.

Kétségtelen, vannak olyan helyzetek, amikor morális szempontból nem is helyénvaló felelőst keresni, ilyen eset például, amikor előre nem látható következménye van egy-egy döntésnek, ugyanakkor vannak helyzetek, amikor igenis előrelátható, hogy egy döntés milyen következményeket von maga után. Ilyen összefüggésben, jelentéktelennek tűnő szempontok is fontos szerepet játszhatnak.

A legutóbbi választási eredmények kétségbeejtő helyzetet teremtettek a Délvidéken. A választásra jogosult magyar polgárok valamivel több mint 25%-a, de a szavazatukat leadóknak is csak mintegy 50%-a támogatta a magyar előjelű pártokat. A pártok annak ellenére vállalták, hogy külön listával induljanak, miközben tudták, hogy ez milyen következményeket von maga után - nyilván más oka is volt a gyenge szereplésnek, de ez a tény alapvetően meghatározta a szavazás végeredményét.

A választók több szempontból is nehéz helyzetben vannak, egyrészt nem látják a valós különbségeket a magyar pártok között, másrészt tizenegynéhány év után még mindig hiányoznak a demokratikus átalakulás feltételei. Ilyen körülmények között minden-

áron versenyhelyzetet szorgalmazni úgy, hogy még a legalapvetőbb kérdésekben sincs kompromisszumkészség, felelőtlen magatartás. Több okból is az, de mindezek közül is talán a legjelentősebb, hogy nem számol azzal a ténnyel, hogy válság van, hogy a délvidéki magyarság politikai képviselete veszélybe került, hogy azok az értékek, amelyek összetartanak egy-egy közösséget, lassan megszűnnek kohéziós erőként működni. A délvidéki magyarság helyzete van annyira súlyos, hogy nem az ideológiai különbségek mentén kell tematizálnunk a közéletet, merthogy valós különbségek híján, a pártok ezzel is próbálkoznak. Ilyen föltételek mellett, ennek csak az lehet a következménye, hogy méginkább nő a megosztottság, aminek hatására az emberek végképp hátat fordítanak a politikának, illetve elfordulnak a magyar pártoktól. A mostani válsághoz az a magatartás is hozzájárult, ha nem éppen legfőbb okozója volt, amely minden lehetséges eszközzel arra irányult, hogy a közélet határát, ha egyáltalán van ilyen, a lehető legszűkebbre vonja. Az egyik magyar pártnak a vezetője, aki talán a leghevesebben hangsúlyozza a versenyhelyzet fontosságát, vagyis hogy egyidőben több párt is képviselhesse a magyarságot, már több alkalommal is úgy nyilatkozott: „nincs olyan, hogy független civil szféra - olyan nem létezik”. Ilyen módszerekkel, ilyen hozzáállással nem lehet demokratikus közéletet teremteni. Ahhoz, hogy beinduljon egy demokratizálódási folyamat, illetve hogy kijussunk ebből a válságból, először is nyitottság kell, másrészt kell egy minimum, amiben mindannyian egyetértünk. (Téved az, aki azt hiszi, hogy konszenzus nélkül lehet demokratikus közéletet teremteni.) Csak a higgadt és racionális építkezés vihet bennünket előre, ami azt jelenti, hogy a mi viszonyainkból és saját tapasztalatainkból kell kiindulnunk.

Elvégre mindennél fontosabb, hogy felismerjük, mi a határon túli magyarság tényleges igénye, mert csak ebben az esetben következhet be nyitás, vagyis a választó csakis egy újonnan strukturált közegben válhat ismét befogadóvá a magyar ügyek iránt.

Az igazi fordulat nem a versenyhelyzet kiterjesztésében van, nem az jelenti a megoldást, hogy egy még inkább széttöredezett magyar érdekképviselőt jön létre, hanem a bizalom és a hitelesség visszaállítása, ez azonban személyi konzekvenciák levonása nélkül nem valósítható meg. (Természetesen a versenynek van létjogosultsága, abban az esetben, ha a körülmények és a valós különbségek okot adnak rá, de a konszenzus nem kerülhető meg ebben a folyamatban, mert ellenkező esetben romboló hatást fejt ki, ebben mindenkinek megvan a maga felelőssége.) A válságra nagyon rövid időn belül megoldást kell találnunk, ez áldozattal jár, de nem spórolhatjuk meg magunknak.

Először is egyensúlyt kell teremtenünk, a rosszul értelmezett fogalmak és módszerek már eddig is túl sok kárt okoztak. Ha csak a tolerancia kérdését nézzük, megállapíthatjuk, hogy a tolerancia értelmezésében is rossz úton járunk, ugyanis a tolerancia érvényesül igazán, amikor csupán a másik másságát ismerjük el, hanem akkor, ha a másik érdekeinek a jogosságát is elismerjük, és ha a másik érdekeit érvényesíthetővé is tesszük. (Ma már nagyon sokan gondolják úgy, hogy az 'elvtelen kompromisszumok' politikája csődöt mondott, egyébként nagyon helyesen.) De ugyanez a helyzet például az Európai Unió esetében is. Több olyan problémánk is van, amiben az unió megoldást jelenthet, de alapvető problémáinkat az

EU nem tudja megoldani, vannak biztató jelek, de egyelőre ezekre még nem építhetünk, vagy csak részben. (Át kell értékelnünk fogalmainkat, mert meghamisítják a valóságot, s megakadályozzák, hogy őszintén szembenézzünk a tényekkel.)

Nagyon fontos az önrendelkezés kérdése, de itt is ki kell hangsúlyozni, hogy tartalommal csakis mi magunk tudjuk megtölteni. Ebben a küzdelemben az értelmiségnek, a civil szférának, a politikának, végső soron minden egyes polgárnak meg kell találnia a maga felelősségét.

Andróczy Csaba
szerkesztő

- Hogyan ítéli meg a határon túli magyarság helyzetét általában, és ezen belül mi a véleménye konkrétan a délvidéki magyarságot illetően, figyelembe véve a Szerbiában nemrég lezajlott választások eredményét?

- Magyarország EU-s csatlakozása után a magyar diplomácia miért nem áll ki következetesen a határon túli magyarság autonómia-követelése mellett?

- Délvidéken a számbeli kisebbségek közül egyedül a magyar kisebbség nem rendelkezik kettős állampolgársággal, a magyar parlament mikor tűzi napirendre ezt a kérdést, már csak azért is, mert a népszavazáson a szavazók többsége az IGEN mellett voksolt?

- Ismernünk kell magunkat. Egész történelmünkön végigvonul az alaptalan optimizmus és a kudarc okozta fájdalom. Ezért, és az egyetemes magyarságért érzett felelősség miatt csak járható utat választhatunk. Vágyaink sokszor szembe kerülnek lehetőségeinkkel. Ilyenkor gyakorta elveszítjük egyensúlyérzékünket. Ezt most nem engedhetjük meg magunknak, és nem eshetünk a szokásos nagyhangúság és nagyotmondás bűnébe se.

Magyarnak lenni nemcsak származás, nyelv, szokások, hanem hitvallás is. Ezt hirdeti első Szent Királyunk parancsa is: megmaradni minden áron. Kerülni kell az önveszélyes kalandokat, de ki kell használni minden lehetőséget, amelyre magyar mivoltunk kötelez bennünket.

- Csak egységes magyar nemzetben gondolkodhatunk, éljenek magyarok a Kárpát-medencében bárhol. A trianoni trauma aligha gyógyítható fájdalom és hatása alatt is a történelem a realitások elfogadására kényszerít. Tudnunk kell, milyen erőterben létezőnk és érdekérvényesítő képességünknek hol vannak a határai.

Az ún. utódállamok határai közé került magyarság helyzetén a közelmúlt térségünkben lezajlott változásai inkább rontottak, mint javítottak. Az ún. uniós előnyök nem jártak a kisebbségek helyzetének javításával. A délvidéki magyarság körülményei az átlagnál is kedvezőtlenebbek. Szerbia most éli meg a maga "Trianonját". Az ebből eredő indulatok józanságra intenek. Érdekvédő törekvéseinkről - az együvé tartozás parancsa miatt - nem mondhatunk le, de az alkalmazott eszközök terén a határokkal számoló politikai intelligenciával kell eljárunk. A szerbiai választások is az óvatosságot indokolják.

- Sokféle autonómia létezik, de térségünkben merev elzárkózást tapasztalunk, és túlreagálásban megnyilvánuló félelmeket. (Ez is az első világháború utáni "békék" következménye.) E kérdéskörben akkor lehet következetesebben kiállni, ha egyértelmű uniós

támogatásra számíthatunk. Ma nincs így. Meghatározó álláspont ma még a "belügyi" minősítés. Szívós és kitartó diplomáciával, a példák felmutatásával e jogos igénynek brüsszeli háttérrel kell kapnia. A reményt nem szabad feladnunk, és ha e térség politikailag, gazdaságilag konszolidálódik, akkor öt-nyolc év múlva a mértéktartó, okos javaslatok támogatókra számíthatnak. Ehhez Szerbia déli határainak ügyében rövidesen egyértelmű döntésre kell jutni.

- A megfontolatlan népszavazási javaslat és annak kudarca mérhetetlen károkat okozott. A Magyar Demokrata Fórum és jómagam is teljes erővel képviseltük az állampolgárság megadásának ügyét. Sajnos az igenlő álláspont más támogatói részéről is elhangzottak felelőtlen mondatok, amelyek sokakat távolmaradásra készítettek. Csak jobboldali kormányzattól várható, hogy e kérdést - kellő mértéktartás mellett - szívügyének tekintse és napirendre tűzze.

**Boross Péter
volt miniszterelnök**

- A határon túli magyarság helyzetét nem célszerű általánosságban megítélni. Ugyan sok hasonlóság tapasztalható esetükben, ezek súlya, megítélése, továbbá a problémáik megoldási lehetőségei elsősorban az adott ország belső társadalmi-gazdasági viszonyaitól függenek. Az eltérő számarányok is különböző érdekérvényesítési módokat tesznek lehetővé. Ezenkívül nyilvánvaló, hogy alapvetően különbözik a már EU-tagországok magyarságának a helyzete az Európai Unión kívüli országokban élőkétől, és az utóbbiak között is sajátos problémákat vetnek fel a Szerbiában és Ukrajnában élők kilátásai.

A Szerbiában nemrég lezajlott választások eredményének a délvidéki magyarok szempontjából csak közvetve, áttételesen tulajdonítunk jelentőséget. Jobban mondva: a választások eredménye önmagában nem értékelhető másképpen, mint lehetőség, amely egy demokratikus beállítottságú, a nemzetközi kötelezettségeinek eleget tevő erős kormány esetén Szerbia minden állampolgárának, így a vajdasági magyaroknak is előrelépést, európai közeledést hozhat. A lényeg tehát: a délvidéki magyarság számára a kibontakozás esélyét az európai perspektíva, Szerbia európai integrációja kínálja.

- A kérdésben rejlő vád alaptalan. Magyarország támogatja azokat az autonómiaörekvéseket, amelyekért a szomszédos országokban élő magyarok egységesen és következetesen kiállnak, amelyekért szívós, kitartó munkával dolgoznak és politizálnak, s amelyeknek megvalósulásáért szülőföldjükön közösen cselekszenek. A magyar

diplomácia – a nemzetközi játékszabályoknak megfelelően – nem követelheti egyetlen államtól sem annak belső átalakítását. Alkotmányos kötelezettségéből adódóan viszont támogatni hivatott a határon túli magyarok törekvéseit, s ezt a megfelelő mértékben teszi a kétoldalú kapcsolatokban és a nemzetközi szervezetekben is.

A hangsúly a mértéken van: egy szomszédos ország ugyanis csak a hiányzó

diplomáciai segítséget adhatja meg ahhoz, amit az adott országban a kisebbség következetesen, igényeit pontosan artikulálva, belső szövetségeseiket keresve kell hogy kivívjon. Ahol azonban még nem sikerült a többségi társadalom meggyőzése, és ahol az ott élő magyarságban sincs még egyetértés az autonómiacélokra, ott a Magyar Külügyminisztérium nem veheti át az indítványozó szerepet, noha egyébként egyetért az autonómia, illetve a decentralizáció szükségességével.

-Kettős állampolgársággal – hivatalosan – a többi vajdasági kisebbség sem rendelkezik. Jele ez annak, hogy az ő anyaországuk is átfogó hazai törvényhozási módosítás nélkül, pragmatikus megoldásokkal igyekeznek a vajdasági nemzettársaikat előnyökhöz juttatni. Ez Magyarországnak is célja.

Nem kerülhető meg viszont az a tény, hogy az IGEN szavazatok többsége ellenére a népszavazás eredménytelen volt. Jogilag tehát az eredmény nem kötelezi a magyar parlamentet a kérdés napirendre tűzésére. Erkölcsileg viszont kötelességünknek érezzük, hogy a – meg nem valósult – kettős állampolgárság egyik legfontosabb jogosítványát, a szabad anyaországi utazást a lehető legnagyobb mértékben megkönnyítsük Magyarországon schengeni csatlakozása után is. Ezt szolgálja a nemzeti vízum szélesebb körben alkalmazott intézménye, s ezt segíthetné elő egy kishatárforgalmi megállapodás megkötése is.

Szőke László
szakállamtitkár

- A magyar-magyar együttműködésben új helyzet köszöntött be az uniós csatlakozással. A Kárpát-medencei térség nagy részének európai uniós csatlakozása más megvilágításba helyezi a megoldandó problémáinkat, együttműködési lehetőségeinket. A csatlakozás nem oldja meg automatikusan a korábbi problémáinkat, sőt új megoldandó helyzeteket is szül. Meggyőződésem, hogy a magyarság problémáira a megoldást ma már nem kizárólagosan az európai integráció folyamatában kell keresni, hanem a saját jövőképek meghatározása mentén az integrációban rejlő lehetőségek szakszerű felhasználásával kell azt megtalálni.

Megítélésem szerint önmagában az Unió tehát nem kínál megoldást a problémáinkra. A problémákat egyenként értékelve és elemelve kell azokra a megfelelő válaszlépéseket megtalálnunk. Mindez igaz a támogatásokra, a közösségi normarendszer kialakítására, a határok átjárhatóságára, az infrastrukturális fejlesztésekre.

Fontos, hogy erősödjenek a magyar közösségek anyaországi kapcsolatai. Különös hangsúlyt szükséges fektetni a magyar-magyar gazdasági együttműködésre, egyfelől a magyar vállalkozások delokalizációjának elősegítése, másfelől a határmenti régiók gazdasági együttműködésének fejlesztésén keresztül. Ennek keretében a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma is nagy hangsúlyt helyez a magyar-magyar gazdasági kapcsolatok élénkítésére.

A vajdasági magyarság helyzetét tekintve kiemelném a Vajdasági Magyar Szövetségnek mint a legnagyobb magyar pártnak a megújulását. Bár a VMSZ a legnagyobb magyar párt, a vajdasági magyarságot politikai sokszínűség jellemzi. Ez egyrészt jó, hiszen az a demokrácia velejárója, és egyben a társadalom sokszínűségének leképeződése is. De ez a sokszínűség csak addig a pontig kívánatos, ameddig a különböző politikai erők a vajdasági magyarság egésze érdekében

egységet is tudnak alkotni, együtt tudnak működni. Bizom abban, hogy a vajdasági magyarságon belüli politikai párbeszéd egyre inkább elmélyül, és beilleszkedik Szerbia euroatlanti integrációs törekvéseinek folyamatába, valamint a délvidéki magyarságnak az anyaországgal történő egyre sikeresebb együttműködésébe.

- Az autonómia létesítésének kérdését az Európai Unió az egyes tagállamok belső jogára bizza, a közösségi jog erre vonatkozóan nem tartalmaz rendelkezéseket. Ezt az önrendelkezési formát azok a tagállamok, ahol létrejött az autonómiának valamely formája, saját belső joguk alapján, az alkotmányuk, illetve speciális státutumok révén biztosítják. Fontosnak tartom kiemelni, hogy bármilyen autonómiaforma kialakítását csak a többségi nemzetekkel való együttműködés alapján, az európai értékek tiszteletben tartásával lehet elképzelni.

Fontos ugyanakkor az is, hogy bármely önrendelkezési forma iránti igény megfogalmazása, bármely európai országban, összhangban van az európai értékekkel. Úgy értékelem, hogy az európai polgárok élhetnek az önrendelkezési forma kialakítása iránti igény kinyilvánításával – a fentiek tiszteletben tartásával.

Meg kell jegyezni, hogy az EU-n belül egyre hangsúlyosabban érvényesül a szubszidiaritás elve – az Unió regionális politikájának keretében – és a helyi s regionális hatóságok szerepének növekedése. A különböző megvalósult nyugat-európai autonómiaformák tapasztalatai szerint az egyes régiók számára - jellegüknek megfelelően – a speciális hatásköröket nyújtó autonómiák képesek biztosítani (a szubszidiaritás elve alapján) az interetnikus viszonyok rendezésének regionális szintre helyezését.

- Egy civil szervezet – 2004 után most újra – kezdeményezte a kettős állampolgárság ügyének népszavazásra történő bocsátását.

A kezdeményezést ma valamennyi parlamenti párt elutasította azzal, hogy a népszavazás nem megfelelő eszköz a kettős állampolgárság eléréséhez. A kettős állampolgárság lehetséges bevezetéséhez az állampolgársági törvény módosítására lenne szükség, mivel ez a jogszabály a magyar állampolgárságnak a határon túli magyarságra történő kollektív kiterjesztését nem teszi lehetővé. Az említett

jogszabály módosítása kétharmados többséget igényel, ezért a jelenlegi törvény megváltoztatásához a parlamenti pártok egyetértésére lenne szükség. A kettős állampolgárság ügye azonban nem pártpolitikai kérdés, ezt az is mutatja, hogy a parlamenti pártok mindegyike elutasította az említett népszavazási kezdeményezést. Mindezen túl a problémával foglalkoznunk kell a jövőben, hiszen 2008-tól Magyarország belép a schengeni vízumövezetbe, ami

a vajdasági magyarságnak súlyos nehézségeket hozhat. Törekednünk kell arra, hogy a fellépő nehézségekre mielőbb könnyítést, megoldást találjunk.

Dr. Szili Katalin,
a magyar Országgyűlés elnöke

- A kosovói rendezéssel párhuzamosan figyelembe veszik-e a vajdasági magyarok autonómiaköveteléseit?

- Kosovo státusának meghatározása után fennáll az esélye annak, hogy ismét menekülteket telepítenek a zömében kisebbségek által lakott Vajdaság területeire, megbontva ezzel az etnikai arányokat. Figyelmeztették-e Szerbiát, hogy kerülje az etnikai arányok megváltoztatását a többnemzetiségű régiókban?

- Fel szeretném hívni a figyelmét arra, hogy mi a kezdetektől fogva hangoztattuk: Ahtisaari úr csakis és kizárólag a kosovói különmegbízott. Nem áll módunkban kommentárokat fűzni vagy beleavatkozni Kosovón kívüli ügyekbe. Bizonyára tudják, hogy mi Kosovót egy egyedülálló esetnek tartjuk, a Milošević korszak kosovói elnyomásából kifolyólag, amelyet a NATO beavatkozása követett, valamint az 1244-es határozat, amely az ENSZ ideiglenes kormányzatát eredményezte Kosovóban. Ezen határozat függőben hagyott bármilyen döntést, ami Kosovó végső státusát illeti. Ezen gondolatok ugyanúgy vonatkoznak a második kérdésre is.

a kosovói különmegbízott, Ahtisaari úr nevében
Rémi Dourlot
Sajtószóvivő/ügyeletes, UNOSEK

- Lát-e esélyt arra, hogy az EU a jövőben nagyobb érzékenységgel viszonyuljon a kollektív jogok intézményéhez, akár csatlakozási feltételként szabja meg a kollektív jogokra vonatkozó követeléseket?

- A kosovói rendezéssel párhuzamosan, figyelembe veszik-e a vajdasági magyarok autonómiaköveteléseit?

- Kosovo státusának meghatározása után fennáll az esélye annak, hogy ismét menekülteket telepítenek a zömében kisebbségek által lakott Vajdaság területeire, megbontva ezzel az etnikai arányokat. Figyelmeztették-e Szerbiát, hogy kerülje az etnikai arányok megváltoztatását a többnemzetiségű régiókban?

Az említett ügyekkel rendszeresen foglalkoznak már számos európai parlamenti határozat keretén belül, és sok specifikus írásban is szó esett Kosovo és a Vajdaság helyzetéről. Több küldöttünk rendszeresen meglátogatja a Szerb Köztársaság ezen térségeit, és természetesen az EP folyamatosan nyomon követi az említett térség fejleményeit. A Parlament, főként a Bizottság nyomon követi az emberi jogok sajtóságos ügyeit, valamint a kisebbségi jogokat, és rendszeres kiértékeléssel szolgálnak a fejleményekről. Bizonyára tudomásuk van arról, hogy az EP aktívan támogat minden olyan kezdeményezést, amely a különböző etnikai csoportok közötti feszültséget enyhíti .

Geoffrey Harris,
az Európai Bizottság Külügyi
Kapcsolatokért Felelős Főosztálya
Ember Jogi Osztályának osztályvezetője

- A határon túli magyarság önrendelkezése még mindig megoldatlan kérdés. Az Európai Unió berendezkedése ebből a szempontból milyen lehetőségeket nyújt, vannak-e biztató jelek a határon túli magyarság számára?

Szinte már közhely, hogy a határon túli magyarság önrendelkezésének kérdése az egyik sarokpillére az 1990 óta gyakorolt magyar külpolitikának.

Határozott véleményem, hogy a különböző önrendelkezési modellek, az ehhez kapcsolható autonómiaformák akkor sikeresek, ha ezek az adott nemzeti vagy etnikai közösség fennmaradását szolgálják. Ilyen modellekre számtalan működő és elméleti példát is föl lehet hozni, de a legfontosabb az, hogy ezeket maga az adott nemzeti közösség dolgozza ki. Demokráciában ezért tartom nélkülözhetetlennek, hogy a nemzeti közösség - így a délvidéki magyarság is - saját legitim politikai vezetői révén fogadja el a saját szakértői által kidolgozott koncepciókat, és ezeket képviselje. Ebben az önrendelkezési modellben szerintem minden jogos igény - így a területi autonómia is - feldolgozásra kell hogy kerüljön. Ez az, ami erősíti a nemzeti közösség azonosságtudatát, és esélyt ad a túlélésre, illetve a hosszú távú megmaradásra.

Mindezért most az a legfontosabb feladat, hogy a délvidéki magyarság olyan felelős politikai vezetőket válasszon, akik képesek alázattal szolgálni a választóikat, és ennek tükrében tudnak egységes politikai keretben fellépni, egységes saját autonómiakoncepciót kidolgozni és képviselni.

Az is szinte közhely, hogy nincs közös európai jogi alapmodell, amely kötelezően előírná, hogy milyen eszközökkel kell segíteni a nemzeti közösségek önrendelkezését.

Az Európatanácsban vannak olyan dokumentumok, amelyek áttételesen segítségül hívhatók erre az esetre, de ebben a rövid cikkben erre kitérni most nem fogok. Ezért a továbbiakban az Európai Unióban rejlő lehetőségekkel és helyzettel foglalkoznék. Tudjuk, hogy a római alapító atyák és követőik évtizedekig nem tárgyalták ezt a kérdést, hiszen a közös értékek felsorolása közepette nem feszegettek olyan ügyeket, amelyekben a nemzeti gyakorlat nem volt egyforma. Sőt már a felfogás sem. A hat alapító állam között volt olyan, amelyik most is a nemzetállam koncepciójára épül (például Franciaország), volt, amelyik nemzeti alapon is szerveződő szövetségi állam (például Belgium), illetve olyan (ld. Németország), amely nem nemzeti, hanem történelmi alapon definiált tartományokból tevődik össze. Később a bővítésekkel színesedett tovább e kör - például Spanyolország belépése érdekes e szempontból -, de közös meghatározások nem kerültek papírra.

Új helyzetet csak a kilencvenes évek hoztak, amikor valósággá vált az Európai Unió keleti bővítésének lehetősége. Ekkor - látva a sok rendezetlen kisebbségi ügyet is, ami a kommunizmus alatt a szőnyeg alá került, és a nyugatiak oda nem szerettek benézni -, elhatározták, hogy felvételi kritériummá teszik az emberi - ezen belül a kisebbségi - jogok betartását is a leendő, csatlakozni vágyó országok esetében. Mivel azonban erre nem volt jogi háttér az uniós tagállamokra vonatkozóan, a kisebbségi ügyeket firtató vizsgálatok az úgynevezett országjelentésekben - 1997-től kezdődően - inkább csak a Brüsszeli Bizottság politikai problémakeresésének eszközévé váltak, mintsem az egyes államokban meglévő gondok valós súlyának feltárására törekedtek volna. Érdeemes megemlíteni, hogy az új tagállamokban több millióra becsült roma népesség kérdéséből is mindössze ilyen politikai ürügyet kreáltak, hiszen igazi megoldást, általános önren-

delkezési modellt erre sem dolgoztattak ki. Sőt, az Unió még programokat sem indított el, nemhogy jogszabályalkotást.

Némileg akkor változott a jogi környezet, amikor a kilencvenes évek végén az Amszterdami Szerződéssel alapszerződési szintre került a diszkrimináció-ellenesség elve. Két direktívát is kidolgoztak e tárgyban, illetve a tagállamok esetében is bekerült a Szerződésekbe az emberi jogi helyzet lehetséges vizsgálata, sőt megsértése esetén a szankcionálása. Mivel azonban ennek a mechanizmusa is a tagállamok közötti politikai alku kérdése, nem valószínű, hogy ilyen esetben elindul bármilyen hivatalos vizsgálat - eddig még a csaknem egy évtized alatt ez nem történt meg. Ráadásul a bővítések menetében sem lépett fel akadályozó tényezőként a kisebbségi jogok, az önrendelkezés hiánya. Ez inkább csak a furkósbot szerepét töltötte be. Valójában továbbra is nemzeti hatáskörben maradt a kérdés rendezése. Nem változott ez még akkor sem, amikor szintén a kilencvenes években beépítésre került az úgynevezett szubszidiaritás elve. Hiszen ez elsősorban a közösségi joganyag végrehajtása szempontjából bír jelentőséggel, és nem a politikai szerveződések vagy társadalmi csoportok, beleértve népcsoportok szintjén: "csak azt emeljük magasabb jogalkotási szintre, ami egy alacsonyabb szinten nem valósítható meg".

A legnagyobb gond tehát az, hogy az Unió saját politikai problémái (eltérő államszervezési filozófiák), illetve a diszkrimináció-tilalom nehezen értelmezhető volta miatt nem képes még erőteljesebb fellépésre e téren. Hiszen ahol nem mutatható ki az egyéni diszkrimináció, még lehet olyan helyzet, amely a kisebbségek kollektív önrendelkezésének lehetőségét nem segíti, sőt, a lassú asszimiláció folyamatát indítja el.

Ha nincs közösségi akarat a pozitív diszkriminációnak - az amerikai

típusú affirmative action-nek - a megvalósítására, akkor mit lehet tenni?

Megítélésem szerint élni kell a demokratikus és uniós eszközökkel. Az egyik legfontosabb feladat - mint fentebb is jeleztem - az egységes politikai szerveződés megteremtése. Európában az a hiedelem él, hogy "minek etnikai vagy regionális pártokat szervezni, az az egészséges, ha a különböző nagy áramlatok nemzeti pártjaiba tagozódnak be a kisebbségek is." Csakhogy ez a felfogás nem állja meg a helyét egy perspektivikusan hátrányos helyzetben, amikor bizony igenis kell a kulturális, adminisztratív stb. jellegű szerveződések fölé egy egységes politikai ernyő is.

Másodszor, élni kell azzal a lehetőséggel, hogy a magyar nyelv európai uniós hivatalos nyelv, és a magyar állam uniós tagállam. Ez széles mozgásteret ad, például a kettős állampolgárság révén a politikai, sőt részben a jogi (ld. diplomáciai) védelem kiterjesztésének lehetőségét. Egyúttal az azonos nyelvi alapokon nyugvó gazdasági és regionális, kulturális együttműködésnek is széles lehetőségei nyílnak. Az ilyen együttműködés ugyanis a szubszidiaritás alkotmányos elvén alapul, és úgy valósítható meg, hogy nem lesz diszkriminatív a fogadó többségi nemzettel szemben. Az arányosság szintén uniós alapelv, és ezt az autonómiakoncepciókba szintén be lehet építeni.

Becsey Zsolt
EP-képviselő, FIDESZ

Régióinkban a kisebbségi jogok védelme elengedhetetlen a stabilitás biztosítása érdekében. A határon túli magyarok jogainak védelmét az SZDSZ egy átfogó, koherens regionális kisebbségi politika szerves részeként fogja fel. Ennek kialakításában Magyarországnak aktív, kezdeményező szerepet kell játszania. A határon túli magyarok ügyét nem tekintjük sem magyarországi belpolitikai kérdésnek, sem a szomszédos országok belügyének.

A kettős állampolgárság intézménye nem a kisebbségi problémák megoldásának eszköze. Szükségesnek tartjuk azonban a határon túli magyarok anyaországba utazásának könnyítését a nemzeti vízum intézményének alkalmazásával, illetve kishatárforgalmi megállapodások révén a schengeni szabályok megfelelő módosítását követően. A határon túli közösségek differenciált megközelítésére van szükség az EU-tagság perspektívája és az adott állam sajátosságainak megfelelően. Tudatos bevándorláspolitikát kell alkalmaznunk, egyúttal piackonform eszközökkel elősegítenünk a szülőföldön való boldogulást. Célunk a határon túli magyarok reprezentatív szervezetei által felvetett autonómiatörekvések iránti fogadókészség megteremtése a szomszédos államokban, és elő kívánjuk segíteni azok gyakorlati megvalósulását is a többségi nemzettel kialakított konszenzus alapján.

Az Európai Unió tiszteletben tartja a tagállamok alkotmányos berendezkedését, és nem támaszt sem politikai, sem jogi kötelezettséget egy meghatározott államszervezeti struktúra bevezetésére. Vannak tagállamok, ahol jól működő szövetségi vagy autonómiakonstrukciók találhatók, de akad olyan is, ahol formálisan nem ismerik el nemzeti vagy etnikai kisebbségek létét. Ennek megfelelően az Európai Unió nincsen abban a helyzetben, hogy tagállamai vagy a potenciális tagjelölt államok államszervezetének kialakításában aktív

szerepet játsszon. Tény azonban, hogy az Európai Unió jogszabályait és támogatási politikáját érzékenyebbé lehet tenni a nemzeti és etnikai kisebbségi problémák iránt, és nagyobb hang-súlyt kellene fektetnünk a határmenti együttműködések támogatására. Én magam az Európai Parlamentben előadója voltam az új Előcsatlakozási Támogatási Eszköznek (IPA), amelyből 2007-től kezdve Szerbia is részesedik, és igyekeztem a fenti elemeket erősíteni az Európai

Bizottság előterjesztésében. Az Európai Unió az IPA révén partner lehet az egyéni emberi jogok védelmében és a kisebbségi közösségek fenntartható gazdasági, kulturális fejlődésének támogatásában. Ehhez azonban olyan fejlesztési tervek és pályázatok szükségesek, amelyek megfelelnek a szigorú kiírásoknak, és az érintett közösségek konszenzusán alapulnak. A következő lépést most az érintett közösségeknek kell megtenniük.

Szent-Iványi István
EP-képviselő, SZDSZ

- A határon túli magyarság önrendelkezése még mindig megoldatlan kérdés. Mit kell változtatnunk ahhoz, hogy az autonómia ügyében végre eredményeket tudjunk elérni?

- Amennyiben eredményeket érünk el az önrendelkezés területén, az konkrétan milyen előnyöket jelentene a határon túli magyarság számára?

A trianoni békeszerződéssel Csehszlovákiához csatolt egymilliónyi magyarnak nincs sajátos, a történelmi múltban gyökerező önrendelkezési hagyománya. A 18. század elején zajló Rákóczi-szabadságharc, még ha nagyrészt ezen a területen játszódott le, az egész történelmi országról, a magyar hazáról, a nemzetről szólt, nem Felvidékről. A 19. századtól pedig egyre szorosabban kapcsolódott ez a terület és kötődtek az itt élők az ország centrumához, illetve olyan gazdasági és társadalmi központokhoz, amelyeknek egy része a Trianon utáni Magyarországon maradt (Sárospatak, Miskolc, Esztergom), vagy az elcsatolt területen volt, de fekvése miatt a 20. században szlovák többségűvé vált (Nyitra, Pozsony, Kassa). A hagyományok tehát nem a különállást hangsúlyozó önrendelkezési törekvésekben gyökereznek, hanem a magyar államalkotásban. Még a mai tudatban is fellelhető annak a nyoma, hogy a magyar hazát az oszmán-török hódoltság korában, a 16. és a 17. század idején nagyrészt a Felvidék jelentette – ehhez kötődik a közigazgatási különállóság nélküli felvidékiség-tudat.

A Trianonban Csehszlovákiához csatolt magyarság lakóterülete nyugat-keleti irányban elhúzódó ötszáz kilométer hosszú területsáv, amelynek a nyugati része mintegy hatvan kilométer szélességű, de kelet felé haladva helyenként tíz kilométerre szűkül – mai összterülete kb. nyolc és félezer négyzetkilométer. A felvidéki

magyarság lakóterületének fekvése nem kedvez saját közigazgatási rendszer kiépítésére.

A két világháború közötti felvidéki magyar közéletben – hasonlóan, mint a Délvidéken – a fő feladat az elszakítottságból kényszerűen következő önálló arculat megteremtése volt. Az Esterházy János által fémjelzett „szlovenszkói” magyar politika az önrendelkezés eszmekörében elsősorban a szlovák autonómiatörekvéseket támogatta, ettől remélve a felvidéki magyarság ügyének megoldását. Ennek nyomán 1938-ra a magyar autonómia ügye is politikai programmá vált. Ezt a paradigmaváltást azonban időszerűtlenné tette a magyarok területnek az 1938. november elején, az első bécsi döntés nyomán bekövetkezett visszacsatolása Magyarországhoz.

A második világháborút követő években – amikor a változtathatatlanság meggyőződése uralkodott el a Csehszlovákiához visszacsatolt magyarokon – a jogfosztottság, majd a kommunista hatalom akadályozta a felvidéki magyarság önrendelkezési elképzeléseinek kibontakozását. A „prágai tavasz” rövid időszaka – 1968 első nyolc hónapja – jelentette az első fordulatot, amikor meg lett fogalmazva az

önigazgató nemzetiség gondolata, ami részévé vált az akkori politikai hatalom által szentesített alkotmánymódosítási tervezetnek is – ezt a husáki „konszolidáció” semmisítette meg 1968. október 28-án. Az 1968-as tavaszi reformfolyamat által felbuzdulva a Csemadokban kialakult a közigazgatás területi átszervezésének a lehetőségével foglalkozó munkacsoport, amelynek tevékenysége elsősorban

a közigazgatási területi egységek határainak etnikai szempontú átrajzolására összpontosult. Szintén 1968-hoz kötődik az arányos nemzetiségi képviselő gondolata az államigazgatásban, főleg a parlamentben és a helyhatóságban, valamint hogy mindig legyen magyar minisztere a szlovák kormánynak (finn modell), továbbá legyen a kormánynak a kisebbségek soraiból kinevezett tanácsadó testülete és annak hivatala. Ennek a gyakorlata 1990-ben szűnt meg, mint ahogy a rendszert változtató korszakban szűnt meg a nemzetiségi alkotmánytörvény is.

Az autonómia, a belső önrendelkezés első hangos civil követelése 1989 novemberének végén, a rendszerváltoztatás folyamatának legelején jelent meg ismét, első felvetésétől számítva fél évszázad elmúltával.

Az akkori helyzet, a szlovák és a magyar rendszert változtató erők közötti együttműködés és a legfőbb közös cél: a kommunista hatalom megbuktatása az autonómiaigényt az önkormányzatiság igénylésének irányában módosította.

Az önkormányzatiság eszmekörébe azonban módosítás nélkül illeszthető az autonómiaigény, hiszen e két kifejezés azonos jelentésű. Ezért 1990-től, a rendszerváltozás-kori valamint utáni felvidéki magyar politikában az önrendelkezés (self-determination) önkormányzatiságként (self-government) jelenik meg. Ettől eltérő megnyilatkozása csupán Bugár Bélának volt 1992 tavaszán, amikor öntörvényűen azzal fenyegette meg az önállósulni kívánó szlovák politikai erőket, hogy a magyarok területi autonómiát fognak követelni, ha a szlovákok el akarnak szakadni Csehszlovákiától. Bugár, felvidéki magyar politikusként elsőként állította szembe a jogos és legitim elszakadási törekvést a jogos és legitim autonómiaigénnyel. Ez történelmi tévedés volt.

A rendszerváltozás után a felvidéki magyar politika fő sodrásában az önkormányzatiság állt. Ebbe illeszthető a társnemzeti elképzelés is, ami szerint a Szlovákiában élő felvidéki magyarság a szlovák és a magyar nemzet társnemzeti létének megjelenítője, mert a két nemzet által alkotott egy-egy halmaznak itt található a közös metszési területe.

Az 1990-es évek közepétől, 1994. január 8-tól, a komáromi önkormányzati nagygyűléstől számítva, az addigi csaknem öt év munkáján alapulva, a szimmetrikus területi önkormányzat talaján áll a felvidéki magyar politika. Eszerint a mintegy ötszáz kilométeres területsáv közigazgatási megjelenítése egy plusz egy, vagy három plusz egy közigazgatási egységben képzelhető el, ugyanazokkal a jogosultságokkal, mint a többi közigazgatási területi egység, kiegészítve azzal, hogy a nemzetiségi (nyelvi, kulturális, gazdasági) sajátosságokat tiszteletben tartják. A plusz egy terület a Nyitra vidéki magyar szórványt jelentette, sajátos közigazgatási egységként.

A javaslat lényege az volt, hogy önkormányzati jogosultságokkal, választott testületekkel irányított olyan közigazgatási területi egységek jöjjenek létre, amelyek tevékenységébe a központi hatalom csak törvényes felhatalmazással avatkozhat be. Ennek az elképzelésnek a nyomvonalán lett megfogalmazva 1995-ben az akkori magyar koalíció parlamenti képviselőinek a magyarlakta területek közigazgatási-területi felosztására vonatkozó javaslata és 2000-ben az ún. Komárom-megye létrehozását kezdeményező javaslat, amely terület magában foglalta volna a felvidéki magyarságnak több mint a felét. Ekkor került napirendre a Magyar Koalíció Pártjában - az alkotmánynak az akkori széleskörű módosítása kapcsán - a kisebbségi önkormányzatok ügye. A párt azonban ezt önként elvetette. A felvidéki magyarság bárminemű belső önrendelkezésére tett minden eddigi elképzelés és javaslat sikertelen volt.

A felvidéki magyarság most áll egy újabb paradigmaváltás küszöbén. A belső önrendelkezéssel kapcsolatos közösségi jogokat területileg kell-e megjelenítenie, vagy a közigazgatás létező szerkezetébe kell beilleszteni? A 2007. évtől számítva ezért újabb paradigmaváltás várható. A Magyar Koalíció Pártjának közösségi felhatalmazás nélküli, a koalíciós partnerek nyomására történt 1998-beli lemondása az „etnikai alapú területi autonómiáról” – amit nem sikerült más megoldással ellentételezni – a közigazgatási területi egységek módosítását nem igénylő személyi elvű autonómia irányába terelheti a felvidéki magyar közgondolkodást. Ha ez is sikertelen lesz, akkor vissza kell térnie a területi elvű autonómiához.

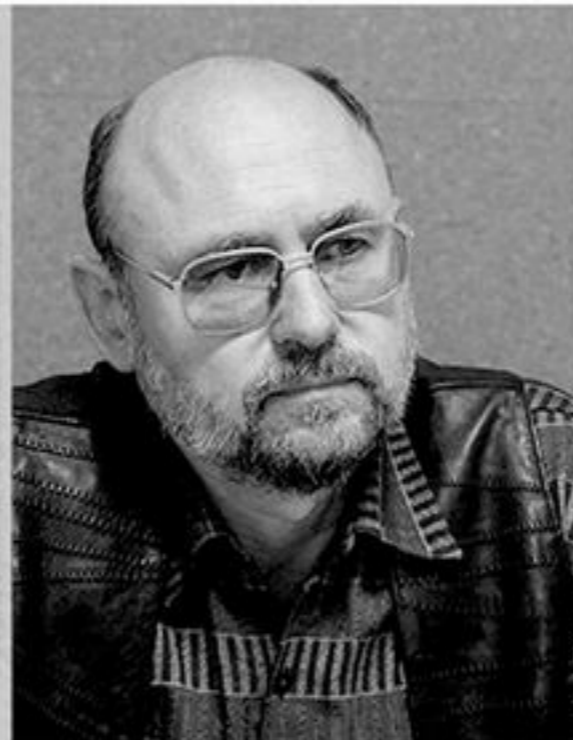
**Duray Miklós,
az MKP stratégiai alelnöke**

- A legutóbbi választások eredményét tekintve, nagyon sokan kudarcként minősítették a magyar előjelű pártok szereplését, kit terhel a politikai/morális felelősség a választási eredményekért?

- A választásokon elért eredmények lehetővé tesznek-e egy határozottabb, következetesebb kiállást a magyar autonómia ügyében?

- Jól döntött-e a VMSZ, amikor elfogadta a Nemzeti Tanácsok intézményrendszerét?

A legutóbbi választások eredménye előrelátható volt azok számára, akik hajlandóak voltak kinyitni a szemüket és a fülüket. A választások valóban kudarcot jelentettek azok számára, akik magyar előjelű párt színeiben indultak a választásokon. Azt is mondhatnánk, hogy a magyar szavazópolgárok a sarkukra álltak. Nem volt alternatívájuk a magyar szervezetek terén, és így nem a pozitív hozzáállás – a valamiért szavazás -, hanem a negatív - a valami ellen való szavazás - motiválta őket. Ezt gyakorlatilag úgy foglалhatnánk össze, hogy „Csak ne a radikálisok győzzenek!” Mit értünk az alatt, hogy nem volt alternatívájuk? Mindössze annyit, hogy a három magyar párt, amely részt vett a választásokon, gyakorlatilag ugyanazt képviseli. Nem arra gondolunk, hogy nincsen különbség például az autonómiaelképzeléseik között, hanem arra, hogy mindannyian valamilyen módon egy – sértődés ne essék – letűnt korszakot, politizálási stílust, okoskodást, egyebet képviselnek. Ezt még a titói világból hozták magukkal, és sajnos a titkolódzás, a körmönfontosság, a célok lebegtetése, az egyenesség hiánya, a ködösítés és bizonyos szinten a megbízhatatlanság, a kiszámíthatatlanság jellemzi őket.

Némelyikről messziről látszik, hogy távirányítással működik. Ezért lett belőlük elégük a polgároknak. A VMSZ esetében a legszembetűnőbb és leginkább mérhető a népszerűség csökkenése. Számukra minden választáson szinte a felére csökkent az elnyert „hatalom”. Bár az újságok azt írták, hogy Kasza felvirágoztatta a

VMSZ-t, de ez egyáltalán nem igaz. A VMSZ felemelkedése idején még a VMSZ elnökségének sem volt tagja. Miután pedig elnökké vált, elkezdődött a zuhanás. Egyben biztosak lehetünk, hogy sok éven keresztül nem fog eltűnni a hatása, mert a szelleme ott marad azok révén, akik tőle tanultak. Egyszóval a kommunista gondolkodástól nem tudnak elszakadni. Ebből pedig elégük van az embereknek.

- A választásokon elért eredményeknek semmi közük a magyar autonómiáért való kiálláshoz. Amint már említettem, a gond a gondolkodásban van. Szinte nem is tehetnek róla, mert a kommunista filozófia, emberi hozzáállás a génjeikben van, ez felel meg legjobban a habitusuknak. Aki a kommunizmusban tanult politikát, vagy futtatott titói káder volt, vagy mellettük élt, nem számíthat a magyarság, mert ők nem tartják fontosnak az adott szó betartását, a nemzeti autonómiát és egyebeket. Leginkább úgy jellemezhetnénk ezt a kategóriát, hogy számukra az a cél, hogy politikusok legyenek, és ebbe nem fér bele az árral szembeni konok küzdelem. A magyarság így eszközzé válik arra, hogy valakik bejussanak a parlamentbe, fizetéshez, sofőrhez, kedvezményekhez jussanak, amihez hozzátartozik az, hogy meg kell feleljenek a többségi elvárásoknak, a politikai divatnak. Ebből pedig nem lesz nemzeti autonómia.

- A kérdésre válaszolva először ki kell térni arra, hogy milyen szemszögből vizsgáljuk az eseményeket. Ha a személyeknek és a VMSZ-nek mint pártnak a szemszögéből nézzük a dolgot, akkor bizonyára jól tették, mert a virtuális hatalom egy újabb szeletét vágta ki a maguk hasznára. A Szerbiához csatolt magyarság szemszögéből már nem ilyen értékes a választás. A baj abban van, hogy az MNT egypárti lett - a demokráciának nevezett diktatúra miatt - és így diktatórikusan is működik. Senki ne higgye, hogy csak azért, mert szavazással döntenek valamilyen kérdésben, ez azt jelenti, hogy nincsen diktatúra. Azt mindenesetre elmondhatjuk, hogy az MNT létezése nem törvényszerűen káros, mert lehetne azt a magyarság érdekében is működtetni. Egészen más kérdés, hogy milyen megfontolások és összefüggések miatt nincsen ez így. Hiányzik az egészséges és nagyon határozott ellenállás. Amíg a karakán nemzeti politizálás nem váltja fel a túlelemző, taktikázó, okoskodó, „ne tegyünk semmit, abból nem lesz baj” filozófiát, addig nem lesz áttörés, kiállás, és akármilyen magyar szervezetet hozunk létre, annak alig lesz némi haszna a közösségre nézve. Az MPSZ azért jött létre, hogy változtasson mindezen.

**Rác Szabó László,
az MPSZ elnöke**

- Az elmúlt hónapokban politológusok, választási szakértők, pártok vezetői és a média képviselői számos alkalommal elmondták, hogy milyen ok-okozati összefüggések vezettek a januári eredményekhez. Nem szeretnék abba a hibába esni, hogy ezekből néhányat kiragadva elismételjem őket. Az biztos, hogy a VMSZ mindebből levonta a következtetéseket és politizálásában egy olyan irányt hirdetett meg, amely révén -- reményeink szerint -- vissza lehet

szerezni az elpártolt választók bizalmát. Érttem itt elsősorban a gazdasági kérdéseket, illetve a magyar közélet képviselőivel történő párbeszéd sorozat folytatását - mind a többi magyar párt irányában, mind a civil szférával és a független értelmiséggel.

- Autonómia címszó alatt három dolgot értek: Vajdaság autonómiája, a személyes autonómia és a területi autonómia. Ebből az első kettő esetében reális elvárás, hogy a közeljövőben pozitív irányú változás legyen. A területi autonómia kérdése elsősorban a nemzetközi mozgástérrel függ. Jelenleg a világhatalmak ezzel a kérdéssel egyáltalán nem foglalkoznak.

- A Nemzeti Tanácsokról szóló törvényt annak idején a VMSZ szakértőinek aktív és tevékeny hozzájárulásával dolgozták ki. Hogy végül is elektori rendszerben került sor tagjainak megválasztására, az az akkori szerb politikai eliten belüli erőcsoportosulásoknak volt a következménye. Jelenleg – szerintem - azzal kell foglalkoznunk, hogy az Államközösség megszűnése után ezek legitimitását és hatáskörét törvényileg rendezze az új kormány. Lehetőleg úgy, hogy annak testületét a közösség tagjai közvetlenül válasszák meg.

**Pásztor István,
a VMSZ elnöke**

Ágoston András, a Vajdasági Magyar Demokrata Párt elnöke és Páll Sándor, a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének elnöke (ismét) elutasította a véleménynyilvánítás lehetőségét.

Majdnem mindenki egyetért azzal a megállapítással, hogy a határon túli magyarság helyzete egyre rosszabb. Te hogyan látod, milyen a határon túli magyarság helyzete, illetve amennyiben elfogadod a fenti megállapítást, szerinted mi jelenthetne megoldást ebben a helyzetben?

N e f é l j ü n k !

Az erdélyi magyarság megmaradását és felemelkedését mi magunk, magyarok kell megoldjuk. A legfontosabb a magyar gyerekvállalás és a közös cselekvés a nemzetpolitikai kérdésekben. Évek óta felmérések és diagnózisok születtek a magyar nemzet betegségeire. Az is köztudott, hogy a nemzeti öntudat kiölésén, a médiumokban elbújtatott félreinformálásokon vagy az általános reformokon keresztül egyre gyengébbek vagyunk. Ez a nemzeti hanyatlás Erdélyben és az anyaországban is egyaránt érezhető. Ha ezeket a tényeket a globalizációnak vagy az Európai Unió velejárájának tulajdonítjuk, csak megnevezési különbséget oldunk meg, de a problémát nem kezeljük.

Mi a Székely Nemzeti Tanácsban, a székely néppel együtt, vagy legalábbis nagy százalékkal, a Székelyföldi Autonómiáért harcolunk. A szabad életformánkért, önrendelkezési jogaink visszanyeréséért, amelynek 500 éves múltja van, és itt az első székely alkotmányra gondolok. Az önrendelkezésért folytatott küzdelmünk a törvényesség útján halad, és most a népszavaztatások állomásához érkezett, amelynek eredményét, reményeink szerint, egyetlen kormány sem fogja szőnyeg alá seprni, mint tették ezt idáig a román parlamentben a kétszer is benyújtott státútumtervezettel.

A helyzet az önrendelkezés érvényesítéséért lehet, hogy hamarosan meg fogja követelni a polgári engedetlenség eszközeinek használatát is.

A történelmi Székelyföld sajátos szerkezete három domináns paradigma egyidejű jelenlétét és fenntartható működését teszi lehetővé és követeli meg. A székelység tradicionális jellemzői az erkölcsösség, a családcentrikusság, a hit, az önfenntartás. Ezekkel a tradíciókkal szemben napjainkban, a modern értelmezésben és még inkább sajátos gyakorlattal éljük meg a demokráciát, a jogállamiságot, a piacversenyt, a jogegyenlőséget. A posztmodern történelmi paradigma jelenléte a mobilitás, kulturális sokszínűség, globalizáció mind nemzettársaink „segítségére” sietnek a székely küldetés elvesztésére és ez a modernizáció folyamatának elindulásától észlelhető. FIGYELEM, az önrendelkezés utáni vágy ha megszűnik beláthatatlan következményekkel fog járni!

A fenti tények mellett az erdélyi magyarság elrománosítása is egy realitás és ez a folyamat a rendszerváltás után sokkal sikeresebb, mind 1989 előtt. Az elrománosításért, a megoldatlan magyar felsőoktatási állami intézmény hiányáért, a magántulajdon késleltetett visszaszolgáltatásáért az erdélyi magyar politikusaink a felelősek,

akik sokszor alkuba bocsátották nemzetünket és teszik mind ezt a mai napig.

A Székely Nemzeti Tanács dacolva egy erős ortodox és nemzetállammal szemben, a törvényesség betartásával a cselekvői magatartást választotta. A megoldást a Székelyföldi Autonómia kivívásában és a magyar gazdasági szereplők magatartásának pozitív irányba való megváltozásában látom.

A cél eléréséhez, a jogköveteléseinknek érvényesítéséhez világos és egyértelmű támogatókat kell találnunk. Ez nem más, mint az anyaország, amelytől ideológiai vagy politikai hovatartozáson felül - az elmúlt esztendő mulasztásai ellenére (ami sok bosszúságot okozott), fejet hajtva **SEGÍTSÉGET KÉRÜNK**. Kérünk benneteket, politikusok és közéleti személyek, hogy az anyaország vállaljon védőstátusi szerepet a Székelyföldért. Mi a magunk eszközeivel, erőforrásaival és stratégiánkkal próbáljuk maximalizálni az eredményeinket itthoni és nemzetközi szerveknél, de nemzetpolitikai kérdések megoldásában csak együtt, közösen tudjuk megvalósítani a nemzetegyesítést és a nemzet betegségeiből való kigyógyulást. Mindenki számára legyen világos **NEM ANYAGI TÁMOGATÁSOKAT** kérünk, hanem együtt gondolkodást és cselekvést az önrendelkezés eléréséért.

Az aktuális székely kérdés megoldásának mondata részemről talán így szólna: a székely minőségi felkészültsége, magatartása és létszáma nagymértékben befolyásolja a térség fejlődését. Nem lehet fejlesztésekről és stratégiákról beszélni, ameddig a székely

regionális tudat nem áll helyre (régióként neveztem a történelmi Székelyföldet). Olyan magatartásformára van szükség, amelynek értékei megtalálhatóak a hagyományos kultúrában, egyeztethetőek a magyar nemzet küldetéstudatával a nemzeti integráció céljából.

Egy gazdasági modellezésnél (ami nem létezik a Székelyföldre megírva) a jövőkép megtervezéséhez abból kell kiindulni, hogy a székelység tájban élő közösség, amely hagyományos értékei fenntartásával, a Székelyföld versenyképességének kialakításával együtt integrálódik a globális értékteremtésbe. Hiszem, hogy a természetközelség, a közösségi létformák és a gazdálkodás sokszínűsége megmarad, és ez fogja biztosítani a nemzetünk szabadságát és az önállóság fenntarthatóságát.

**Dósa Barna közgazdász,
az udvarhelyszéki
Székely Tanács alelnöke**

Tény, hogy a határon túli magyarság helyzete az utóbbi időben egyre rosszabb. Ezen belül a délvidéki magyarság sorsa sok esetben szinte a kilátástalanság határát súrolja. Arról talán szükségtelen szólni, hogy ennek milyen okai vannak, hiszen akik itt élünk, itt próbáljuk megalapozni a jövőnket, mindannyian naponta szembesülünk ezekkel a problémákkal. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy nincs kiút ebből a helyzetből, és hogy nem lehet egy pozitív jövőképe a délvidéki magyarságnak.

Polgári szempontból nézve a helyzetet, meggyőződésem, hogy a kérdést részben enyhítené és megoldaná a délvidéki magyarság önrendelkezése és az ezzel járó előnyök. Az önrendelkezés minden nemzet joga, így a vajdasági magyarságé is. Mindenképpen szükséges, hogy az itt élő magyarság számára biztosítva legyenek azok az alapfeltételek, amelyek egy demokratikus társadalomban jelen vannak. Itt elsősorban a vajdasági magyarság gazdasági felemelkedésére, új munkahelyek biztosítására, a jogbiztonságra, az anyanyelv zavartalan és következmények nélküli használatára, és a másság elfogadására gondolok. Ezek olyan kérdések, amelyeknek megoldása nemcsak az itt élő magyarság feladata, hanem az ország összes polgáráé.

Lelkipásztorként lelki szempontból is szeretném megközelíteni ezt a kérdést. Én személy szerint ezt tartom fontosabbnak, és csak ezáltal valósulhatnak meg teljes egészében az eddig felsoroltak. Szinte „magyar betegségnek” számít az, amit így nevezünk: széthúzás, az egységnek a hiánya, irigység és még sok ezekhez hasonló negatív tulajdonság. Ennek egy része mentalitásunkból fakad, a másik részét pedig a külső életkörülményeink hozzák.

Ebből a „betegségből” kell nekünk, délvidéki magyaroknak először is kigyógyulnunk! A Szentírás azt mondja: „Ímé, mily jó és gyönyörűsége, amikor együtt lakoznak az atyafiak! ...Csak oda küld áldást az Úr és élete örökké! (Zsolt. 133). Csak ott és olyan közösségben van jelen Isten áldása, ahol összefognak a közösség tagjai. Sehol máshol nincs jelen az isteni áldás. Azt gondolom, nagyon is időszerű a délvidéki magyarság jövőbeli helyzetére nézve e bibliai idézetnek a rövid üzenete. Elengedhetetlenül szükséges, hogy a délvidéki magyar történelmi egyházak összefogjanak és hozzájáruljanak az itteni magyarság lelki megerősítéséhez. Erre már eddig is történtek pozitív lépések, bár véleményem szerint még nagyobb összefogásra van szükség ezen a téren. A mi feladatunk elsősorban az, hogy ezt az ún. lelki egységet tovább erősítsük a híveink, azaz a délvidéki magyarság körében.

Orosz Attila
református lelkipásztor

Míg az önrendelkezés az Európai Unió nyugati országaiban az egyik legfontosabb érték, addig Magyarországon és a szomszédos országokban egy teljesen más üzenetet hordoz. Az uniós politika felismerte a helyi döntéshozás, sokszor szubszidiaritásnak is nevezett szemlélet fontosságát, amely a közösségeket megerősíti, amely a nem központosított hatalomgyakorlásnak köszönhetően kulturálisan, társadalmilag, de hosszabb távon gazdaságilag is felvirágoztat egy-egy régiót. Ezzel szemben a Magyarországgal szomszédos országokban a történelmi örökség árnyékában az önrendelkezés, vagy a tabu-szótárba került autonómia kifejezés, egyenlő az irredenta kezdeményezésekkel, ami egyértelműen nemzetellenes, ezért állandóan megmarad az érzelmi alapú politizálás szintjén.

De miért él ez a pontatlan kép az önrendelkezéssel kapcsolatosan? Azt hiszem, az okok keresésekor mindkét oldalnak van felelőssége, és mindkét oldalnak van tennivalója, hogy az önrendelkezés újra egy európai pályára álljon. A többségi nemzetnek tökéletesen megfelelt az önrendelkezés gondolatának démonizálása

és az ettől való félelemnek a közvéleménybe való sulykolása, hogy gyors politikai tőkét kovácsoljon belőle, de a hosszú távú átgondolt politika ezt a szemléletet le kell hogy vetkőzze. Ugyanakkor a kisebbségi oldalnak az a felelőssége, hogy bemutassa és részletesen megvitassa az elképzeléseket. Az autonómiatörekvésekkel kapcsolatosan nemcsak a többségi nemzet képviselőiben él

pontatlan kép, hanem a kisebbségben élőkben is ködös elképzelések vannak az önrendelkezéssel kapcsolatosan. Pedig a mi feladatunk volna egy párbeszéd, társadalmi vita indítása, amely bemutatja az önrendelkezés lehetséges formáit, és ledönti a démoni arcukat.

A párbeszéd kezdeményezése azért is elkerülhetetlen, mert beszélhetünk dél-tiroli és más önrendelkezési formákról, de a társadalmi és történelmi eltérések következtében szükséges kialakítanunk a régió által elfogadható és alkalmazható sajátos önrendelkezési formát. Ez az eltérés és történelmi örökség, még a határon túli magyar régiók közt is jelentős eltérést mutat, ezért a stratégiát is sokszor más-más pillérekre lehetséges felállítani.

Ha ezeket a különbségeket vesszük figyelembe, akkor talán a délvidéki magyarság van a legszerencsésebb helyzetben. A korábbi egységek bomlásával és fellazulásával az önrendelkezés nem olyan tabutéma, mint Szlovákia vagy Románia esetében. Bár a politikai kultúra más mederben van, azonban Szerbia későbbi európai integrációs szándéka is megfelelő hátszelet biztosíthat, mint ahogy segített a kisebbségi érdekképviselő kormány szintű bevonásába Szlovákiában is. A tapasztalatok azt is mutatják, hogy az uniós csatlakozás után ez a nyomás is fellazul, ezért ez az időszak, amelyben fontos volna egy egységes szándék, egy jól átgondolt elképzelés képviselője.

Az egységes elképzelés viszont talán az egyik legnagyobb hiányossága a délvidéki politikai képviselőnek. Külső szemlélő számára előnyösnek tűnhet az a politikai pluralizmus, amit a több párt tud megvalósítani, azonban a rendezetlen sorok, a nemzeti minimum és az összehangolt együttműködés hiánya ezt a lehetőséget veszélybe sodorja. Intő pofonként csattant a csúfos eredmény a szerbiai választásokon, ami egyértelműen jelezte az ottani

magyarság elégedetlenségét és kiábrándultságát. A politikai képviselet nagy feladata lenne most, hogy túllépjen kicsinyes személyes céljaikon, mert ha irányt tud váltani, akkor a délvidéki magyarságnak meg tudja menteni a gerincét, amelyre most egyre nagyobb súlyt pakolnak. Ehhez szükséges az is, hogy megértsék, hogy a túlélés egyik alapja az erős civil társadalom, amelynek csirája a Civil Mozgalom keretén belül már bimbózik. Ha a hétköznapi vitákon és érdekharcokon túl egy ilyen közös cél megszületik, amikor mindenki érti és tudja, hogy miért küzd, akkor meglesz rá az esély, hogy a Délvidéken is európai értéké váljon az önrendelkezés, és később egy újabb eurórégióként a magyar kulturális vérkeringésbe szervesen bekapcsolódjon.

Keszegh Béla,
a www.bumm.sk felvidéki hírportál főszerkesztője,
egyetemi tanár

önrendelkezés újratöltve

Véleményeket várunk a kiadvánnyal és a kiadvány tematikájával kapcsolatban. A megadott címre elküldött képeslapok, amelyek véleményeket tartalmaznak, sorsoláson vesznek részt.

www.magyarfantom.net

fantom@magyarfantom.net

civilmozgalom

www.civilmozgalom.net

Szerkesztők

Andróczky Csaba

Kiss Rudolf

Grafikai szerkesztő

Nádi Karolina

Technikai munkatársak

Csordás Katalin

Molnár Leonóra

Süge Zsolt

Terjesztés

Zsoldos Ferenc

Lektorálta

Gubás Ágota

Webmester

Hegedűs Csaba

Design

Kabách Edina

Nyomda

Csikos-nyomda

